

(Thuis) sterven in Oost-Veluwe

Het is al jaren zo dat mensen moeten kunnen sterven op de plaats van voorkeur (ook beleid van VWS). Dat dit steeds lastiger gaat heeft meerdere oorzaken;

- Door de verbeterde behandelingen, verbeterde ondersteuningsmogelijkheden en dubbele vergrijzing is er sprake van een verschuiving van acute sterfte naar verwachte sterfte. Hiermee stijgt de vraag naar palliatieve zorg in het laatste levensjaar (toename sterftcijfers)
- Een tekort aan thuiszorg (intensieve zorgvraag),
- Lastig om met meerdere thuiszorgorganisaties zorg te leveren (onderaannemerschap, verantwoordelijkheid, diverse financieringsvormen)
- Toenemende vraag voor hospicezorg en wachtlijsten bij hospices (onvoldoende in beeld)
- Bij gedragproblemen en evt middelengebruik is juiste zorg op de juiste zorg complex en lastig te organiseren. (psychiatrie, verslavingszorg, dementie, primaire hersentumoren etc)

Ook zijn er in de procesinrichting mogelijke oorzaken te vinden:

- hospices nemen in principe niet op in de avonden en het weekend
- er is geen centrale intake voor hospices
- terminale vrijwilligerszorg is niet overals bekend en wordt vaak pas laat ingezet
- Vroegtijdige zorgplanning wordt nog niet overal toegepast (ACP kan bijdragen aan betere JZOJP)

Hierdoor sterven jaarlijks >100 mensen in Gelre ziekenhuizen, locatie Apeldoorn, terwijl ze op de wachtlijst staan voor terminale thuiszorg of een hospice (zie bijlage).

Doel werkgroep

1. Terminale patiënten in Oost-Veluwe sterven op de gewenste plek (haalbaar?) Of Terminale patiënten in Oost-Veluwe krijgen de juiste zorg op de juiste tijd en plaats door de juiste hulpverleners?
2. Helderheid verschaffen/structurele data regelen over instroom/doorstroom/wachtlijsten/ sterftcijfers etc.

Voorlopige samenstelling werkgroep

Lydia Hoving, manager zorg bij Iriszorg

Janny Jonker, SO en kaderarts palliatieve zorg bij sHeerenLoo en ZGA (incl. hospice de Spreng)

Marieke Dijkzeul, huisarts en kaderarts palliatieve zorg (incl. hospice Apeldoorn)

Laura Berends, projectcoördinator bij V érian

Thea Katerberg, transferverpleegkundige Gelre ziekenhuizen

Iris Buunk, SO bij Atlant

Berdine Koekoek, coördinator netwerk palliatieve zorg

Aantal hospicebedden en bedbezetting

Oost-Veluwe heeft in 2023 in totaal 18 hospicebedden voor palliatief terminale zorg. Hospice Hattem (1 bed) is onlangs gesloten. In de regio Hattem/Heerde is een groep actief die weer een nieuw hospice wil regelen, bij voorkeur in Wapenveld. Bij voorkeur willen ze de 30 vrijwilligers van voormalig hospice Hattem behouden voor deze zorg.

Bij dit initiatief zijn huisartsen, een apotheker, V érian, WZU en welzijnsorganisaties betrokken. De link met Viattence en hospice Epe moet nog gelegd worden (is in bespreking). Een hospice van 1 bed

is m.i. geen optie, om doelmatig en kosteneffectief te werken zijn eigenlijk 5 a 6 bedden nodig. Maar is dit haalbaar in deze regio? Viattence oppert de mogelijkheid om hospice Epe (nu drie bedden) uit te breiden. Daar is de afgelopen tijd de bezetting niet optimaal geweest (55% in 2022). Volgens de huisartsen in Hattem en Heerde is dit geen optie. Alle betrokken partijen worden meegenomen in deze voorbereidingsfase, zodat het een regionaal, gedragen initiatief wordt.

Bij Hospice Apeldoorn leverde Blinkers de verpleegkundige zorg. Blinkers stopt hier per 01-09-2023 mee. Hospice Apeldoorn is op zoek naar een organisatie die de verpleegkundige zorg wil gaan leveren.

Voor alle zorgorganisaties en burgers in onze regio is het van groot belang dat er voldoende hospiceplaatsen zijn, en dat bij wachtlijsten de zorg thuis zo goed mogelijk wordt geboden met gebruikmaking van ondersteuning door vrijwilligers.

Norm hospicebedden

De norm van het benodigd aantal hospicebedden per inwoner is in 2001 gedefinieerd door de projectgroep Integratie hospicezorg en in 2003 bevestigd door Zorgverzekeraars Nederland. Deze norm (4 tot 6 bedden per 100.000 inwoners) wordt nog wel gehanteerd, maar is verouderd. In de periode 2001-2003 stierven jaarlijks ongeveer 140.000 mensen, tegen 170.000 in 2021 (Bron CBS, data 2022 nog niet bekend). In 2001 woonden er 16,05 miljoen mensen in Nederland, in 2021 waren dat er bijna 1.5 miljoen meer, namelijk 17,53 miljoen (Bron: [Wereldbank](#)). Uitgaande van 4-6 bedden per 100.00 inwoners waren er in 2003 640-960 bedden nodig en in 2021 700-1050 bedden. In de landelijke cijfers is niet te vinden hoeveel bedden er in Nederland zijn. Er zijn ongeveer 200 hospices. VPTZ heeft onlangs een uitvraag gedaan bij de eigen leden, de associatie voor high care hospices en bij Actiz voor de palliatieve units in verpleeghuizen. Met name deze laatste categorie is fluide.

In Oost-Veluwe wonen 251.204 inwoners, zie onderstaande tabel. Volgens de oude norm hebben we dan genoeg hospicebedden(10-15).

Gemeente	Aantal inwoners op 31-01-2023 (bron CBS)
Apeldoorn	167.205
Epe	33.246
Hattem	12.569
Heerde	19.227
Voorst (1/3 deel van 25.214)	8.405
Brummen/Eerbeek (1/2 deel van 21.104)	10.552
Totaal	251.204

Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ)

Er zijn in onze regio verschillende vrijwilligersorganisaties die palliatief terminale zorg aanbieden. In totaal zijn er 203 vrijwilligers actief voor terminale zorg thuis en in de hospices. In 55 huishoudens zijn zij 988 uren aanwezig zijn geweest.

- De Spreng: 33 vrijwilligers
- Hospice Apeldoorn: 67 vrijwilligers
- De Kap: 24 vrijwilligers
- Stichting Nabij: 9 vrijwilligers voor de regio Oost-Veluwe(in 2021)

- Hospice Epe: 65 vrijwilligers
- Mens en Welzijn Voorst: 5 vrijwilligers

Witte vlekken in Voorst en Hattem, Heerde en Epe

We zien dat aan de randen van ons netwerkgebied dat palliatieve terminale thuiszorg nog amper geleverd wordt. De Kruimelschaar (werkgebied Epe + 30 km) bood in 2020 en 2021 geen terminale zorg meer. In het najaar van 2022 is een pilot gestart met het opnieuw aanbieden van thuisinzet. In Voorst staat de terminale zorg ook al jaren op een laag pitje. Dat is een zorgelijke ontwikkeling, zeker omdat we weten dat de komende jaren steeds meer mensen gaan sterven na een palliatief traject. Gesprekken hierover hebben tot nu toe niet veel opgeleverd.

Wachtlijst

Ondanks de gemiddelde bezetting van 75 % is er af en toe sprake van een wachtlijst vanwege pieken in het aantal aanmeldingen. Op andere momenten is het rustig en is er een lage bedbezetting. Niet iedereen die zich heeft aangemeld is ook daadwerkelijk opgenomen. Een deel van deze mensen werd elders opgenomen of was in zo'n slechte conditie dat men overleed voor opname mogelijk was of overleed in een ziekenhuis. In het geval van een wachtlijst hebben wachtenden thuis voorrang op die in het ziekenhuis. Ook worden mensen vaak bij meer hospices aangemeld. Er is geen data over wachtlijsten beschikbaar.

Bijlage 1.

(Thuis) sterven in Oost-Veluwe

Praatpapier t.b.v. het ledenberaad op 8-10-2022

Enkele cijfers

Aantal overledenen in 2021	Oost-Veluwe	Nederland
Totaal overleden	2401	170.051
Acuut overleden	852	63.644
Behoeftte aan palliatieve zorg	1549 (65%)	106.407 (63%)

Prognose sterfte: Aantal sterfgevallen neemt jaarlijks toe tot 2050. Verwachting 2040: 197.150

Oost-Veluwe 2021: Transmuraal zorgpad: 354 van de 1549 mensen (23%) kregen ondersteuning van een palliatieve zorg verpleegkundige

Locatie van overlijden in Oost-Veluwe en Nederland in 2021

	Oost-Veluwe	Nederland
Thuis	38,9%	40,8%
Ziekenhuis	18,1%	17,9%
Verpleeghuis	26,7%	26,8%
Verzorgingshuis	8,5%	6,1%
Anders	7,9%	8,4%

Bedbezetting 19 hospicebedden

	2018	2019	2020	2021
De Spreng, Beekbergen 10 bedden	83%	73%	79%	81%
Hospice Apeldoorn, 5 bedden	92%	88%	75%	85%
Casa Vera, Epe, 3 bedden	65%	86%	68%	59%
Hospice Hattem 1 bed		38%	66%	11,5%

Gezien de bedbezetting lijken we voldoende hospicebedden te hebben. Toch is er, met name in Apeldoorn, regelmatig sprake van een wachtlijst. Hospices bieden voorrang aan mensen die thuis wonen boven mensen in het ziekenhuis, omdat daar de nood hoger is (overbelaste mantelzorgers, veel zorg nodig). Mede hierdoor liggen mensen die wachten op uitplaatsing voor terminale zorg in een hospice vaak langer dan nodig is in het ziekenhuis.

Verkeerde bedbezetting in Gelre ziekenhuizen, locatie Apeldoorn

2021: Bij 42 van 62 mensen zaten 1 of meer dagen verschil tussen de gewenste en gerealiseerde ontslagdatum naar een hospice (Totaal 283 dagen). Daarnaast overleden 84 mensen in het ziekenhuis terwijl er een aanvraag gedaan is voor nazorg. (Mogelijk stonden ze op een wachtlijst voor een hospice). Deze dossiers worden gesloten bij overlijden waardoor niet te achterhalen is om hoeveel dagen verkeerde bedbezetting het gaat. Aanne: minimaal 2 dagen = 168 dagen

Totaal 451 dagen verkeerde bedbezetting in 2021. Dit is excl. wachttijd voor thuiszorg

2022 (jan t/m okt): Bij 42 van de 47 mensen zaten 1 of meer dagen verschil tussen de gewenste en gerealiseerde ontslagdatum naar een hospice (totaal 243 dagen) Daarnaast overleden 95 mensen in het ziekenhuis terwijl er een aanvraag is gedaan voor nazorg. (Mogelijk stonden ze op de wachtlijst voor overplaatsing naar een hospice). Aanne: minimaal 2 dagen = 190 dagen

Totaal 433 dagen verkeerde bedbezetting tot november 2022. Dit is excl. wachttijd voor thuiszorg.

Bijlage 2. Bezetting hospices en inzet VPTZ-vrijwilligers

Hospice de Spreng 10 bedden	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	110	141	132	?	175
Opnames	105	126	102	104	117
Ligdagen	3043	2650	2893	2953	3010
Bezettingspercentage	83%	73%	79%	81%	82%
Gem. aantal ligdagen	27	19,1	28,4	28,4	20,4

Hospice Apeldoorn 5 bedden	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	89	101	99	103	107
Opnames	53	59	55	47	39
Ligdagen	1675	1610	1273	1541	1621
Bezettingspercentage	92%	88%	75%	85	89%
Gem. aantal ligdagen	31,6	25,5	23	29,6	41,5

Hospice Casa Vera 3 bedden	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	35	43	55	60	94
Opnames	25	35	15	28	39
Ligdagen	650	863	696	648	603
Bezettingspercentage	65%	86%	68%	59%	55%
Gem. aantal ligdagen	26	25	46,5	21,6	15

Hospice Hattem 1 bed	2017	2018	2019	2020	2021
Aanvragen	-	-	40	28	35
Opnames	-	-	-	-	2
Ligdagen	-	-	110	146	84
Bezettingspercentage	-	-	38%	66%	11,5%
Gem. aantal ligdagen	-	-	29	36,5	42

Hospice gestopt

VPTZ: De Kap Apeldoorn	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	81	75	63	50	63
Hulpinzetten	57	49	37	28	46
Aantal uren	1499	1268	832	839	839
Aantal nachten	85	73	58	51	46
Aantal dagdelen	204	171	92	108	118

VPTZ: De Kruimelschaar Epe	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	10	2	2	0	0
Hulpinzetten	2	1	0	0	0
Aantal uren	320	204	0	0	0
Aantal nachten	1	0	0	0	0
Aantal dagdelen	78	51	0	0	0

VPTZ: Mens en Welzijn Voorst	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	8	7	11	9	7
Hulpinzetten	6	3	5	5	4
Aantal uren	176		130	123	117
Aantal nachten	22		9,5	14	6
Aantal dagdelen	0		10	5	20

Stichting Nabij55	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvragen	4	3	4	8	?
Hulpinzetten	4	2	4	6	5
Aantal uren	450	14	38	76	32
Aantal nachten	12	1	0	2	0
Aantal dagdelen	95	2	13	24	8